

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica II. post trinitatis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Jer. 12. v. 3. Jac. 5. v. 5. piis verò Deus iter asperum facit in hoc mundo, ne dum sunt in via, obliviscantur eorum, quæ sunt in patria. Qui enim hîc ridet, ibi flebit & lugebit, Luc. 6. v. 25.

II. *Speculum Lucis.* Si contemplamur

1. *Divinam recordationem.* Nomen divitis non exprimitur, fuit enim è numero eorum, de quibus dicitur Psal. 9. v. 6. perit impius, nomen eorum delevisit in æternum, item Eccles. 6. v. 4. nomen ejus tenebris operietur, & Job. 18. v. 17. memoria ejus pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis. Sed pauperis nomen exprimitur, quia est de numero ovicularum Christi, quas ipse nominatim vocat, Joh. 10. v. 3. & in manu descripsit, Esa. 49. v. 16. nam in memoria æterna erit justus, Pl. 112. v. 6.

2. *Crucis mitigationem.* Cum enim nemo hominum Lazari miseretur, canes Deus excitat, qui ulcera ejus lingendo purificant. Ita corvi panem & carnes apportabant Eliæ in exilio, 1. Reg. 16. v. 6. maxilla asini fontem præbebat Simsoni, Jud. 15. v. 19. Omnes Creaturæ Deo serviunt & mandata ejus exequentur, Sir. 40. v. 37.

3. *Plenariam liberationem,* quæ contigit ipsi per mortem beatam, quam comitatur

1. *Angelorum ministerium.* Nam ange-

li suscipiunt animam ejus. In vita neminem poterat habere vel consolatorem, vel auxiliatorem, vel cibatorem, sed jam non unum tantum, sed plures habet, angelos qui ipsi famulantur. O gaudete dilecti, angelos habetis custodes, qui non tantum in viis hujus vitæ, Pl. 91. v. 11. sed in ipsa potissimum mortis horula vestri curam habent, & contra Satanam pugnant, qui eo tempore omnem movet lapidem, ut animam rapiat, & in æternum exitium secum abducat, Epist. Judæ v. 9. Apoc. 12. v. 7.

2. *Dulce refrigerium,* quod describitur

1. *Ratione hospitii.* Nam in sinum Abrahamæ deportatur anima Lazari ab Angelis. Abraham est pater credentium, Rom. 4. v. 11. qui ergò insistent vestigiis fidei ipsius, colliguntur in hunc sinum, & æternæ beatitudinis cum Abrahamo aliquando participes erunt. Dicitur aliàs paradísus, Luc. 23. v. 43. Manus Dei, Sap. 3. v. 1. terra viventium, Pl. 27. v. 13. *Vol. Disser. tract. schol. de Cor. ed. 1711. p. 311.*

2. *Ratione solatii.* In sinu matris tuto delitescit & optimè quiescit infans: Ita quiescent pii ab omnibus laboribus suis, & sicut mater consolatur filios suos: ita consolabitur eos pater cælestis, Es. 66. v. 13. ad quam consolationem nos aliquando perducatur Christus Jesus, Amen.

Dominica II. post Trinitatis.

Evangelium, Luc. 14. v. 16. 24.

A Hasverus potentissimus Persarû Rex, qui centum & viginti septem provinciis ab India usque ad Æthiopiam dominabatur, lautissimum Satrapis & Optimaribus suis paravit convivium, ad ostendendas divitias regni sui, quod duravit

centum & octuaginta dies. Cumq; imple-
rentur dies Convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susa à maximo usque ad minimum & convivium præparari jussit septem diebus. Septimo die, cum Rex esset hilaris vino, misit Principes quos-

A a 2

dam,

dam, ut introducerent Reginam Vasthi, volebat enim cunctis populis & Principibus ostendere pulchritudinem ejus. Sed illa renuit venire, unde iratus Rex libellum ipsi mittit repudii, & Estheram substituit, Esth. 1. & 2.

Convivium longè magnificentius describitur in hodierno Evangelio, quod Rex ille Regum & Dominus Dominantium universæ hominum multitudini instituit. Primò vocavit Judæos, qui erant Dei populus & electum ejus peculium, taliter non fecit ulli nationi, Ps. 147. v. 20. sed cum venire nolent, emisit servos suos in vias & sepes, quo nomine gentiles intelliguntur, cum enim Judæi repellerent sermonem, & seipsos vitâ æternâ indignos judicarent, Apostoli emissi sunt ad gentes, Act. 13. v. 46.

Evangelium constat tribus partibus:

- I. *Hospitis clementia.*
- II. *Invitatorum negligentia.*
- III. *Pœna consequentia.*

J. J.

EXEGESIS.

Gustate & videte quàm suavis sit Dominus, exclamat David Ps. 34. v. 9. Præxin hujus exhortationis possumus habere in prælecta pericope, ubi suavitatem suam quàm maximè gustandam Dominus proponit, si spectemus.

1. *Cœna preparationem.* Nam homo quidam, inquit Christus, fecit cœnam magnam. Homo hic Deus ipse est, qui ob summam φιλευσθεύειαν homo dicitur, deliciæ enim ejus cum filiis hominum, Prov. 8. v. 31. & licet sibi sufficientissimus erat in beatitudine sua, nec vel hominum vel angelorum opera indigebat, tamen quia omne bonum

est communicativum sui, beatitudinem hanc nobis communicare voluit, dum Ecclesiam sibi collegit, in qua cœnam illam magnam nobis apparat. Diabolus primis nostris parentibus in paradiso triste jentaculum propinaverat, ex quo sibi & omnibus ipsorum posteris mortem comederant: sed cœna, quam Deus circa mundi vesperam per doctrinam Evangelii instituit, refarcit illud damnum, quod jentaculo suo Diabolus in paradiso nobis intulit. Quotquot enim ad hanc cœnam vocati verâ fide sese sistunt, illis paratum est, ut cum Abrahamo, Isaac & Jacobo recumbant in regno cœlorum, Matth. 8. vers. 11. & super mensam Christi edant & bibant, Luc. 22. vers. 30.

2. *Multorum invitationem.* Per multos hic intelliguntur præcipuè Judæi, qui in V. T. erant Dei peculium, quorum etiam erat adoptio & gloria, testamentum & legislatio, obsequium & promissio, Rom. 9. vers. 4. His primùm oportebat loqui verbum Domini, Act. 13. vers. 46. Interim tamen gentibus gratia non absolutè & simpliciter fuit denegata, quod exemplatum privatarum personarum, ut Jethonis, Ruthæ, Rahab, &c. tum integrorum populorum, ut Gibeonitarum, Ninivitarum, &c. abunde testantur: sed in N. T. per prædicationem Evangelii omnes gentes ad cœnam hanc vocati sunt. Notantur igitur tria tempora, quibus illa vocatio Dei ad cœnam hanc distingui potest.

1. *Tempus ante Christum.* Hoc subinnuitur vocabulo ἐπισησε. In V. T. enim mera fuit παρασκευη per varios typos, qui futurorum bonorum umbræ dicuntur, Ebr. 10. v. 1.

2. *Tem-*

Dominica 11. post Trinitatis.

2. *Tempus sub Christo.* Ibi Deus emisit servum suum in singulari, quo nomine Messias intelligitur, Esa. 53. v. 11. & quidem ipsa cœnæ horâ, hoc est, postremo mundi tempore, Ebr. 1. v. 2, hæc vocatio fuit universalis, Matth. 11. v. 28.

3. *Tempus post Christum,* ubi in plateas & vicos emissi sunt Apostoli, & adhuc emittuntur legitimi eorundem successores, ut omnes homines adducant, inde Legati Dei appellantur, 2. Cor. 5. v. 20.

Merito igitur hanc Dei benignitatem admiramur, exclamantes cum Davide Ps. 36. v. 8. Quam pretiosa Deus est misericordia tua, filii hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriantur à pinguedine domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Haman gloriabatur coram domesticis suis, quod solus cum Rege ad mensam Reginæ Esther vocatus esset, Esth. 5. v. 12. sed quid Estheræ convivium ad cœnæ hujus lauticias? Gaudete igitur Vos mei, bonum Dominum habemus, qui expectat ut nostri misereatur, Es. 30. v. 18. expandit manus suas tota die, Esa. 65. v. 2. & seridè vult omnes ad agnitionem veritatis pervenire, 1. Tim. 2. v. 4.

3. *Lantissimam cibationem.* Nam omnia parata sunt, inquit Paterfamiliâs. Non est cœna symbolica, ad quam unusquisque convivarum de suo aliquid affert, sed cœna hominis divitis, in qua omnia parata & lautè instructa sunt, ut non opus sit nostro subsidio. Christus enim cum suo merito nobis omnia præstat, 1. Cor. 1. v. 30. ipse est agnus, Joh. 1. v. 29. Cervamati-
na, Ps. 22. v. 1. Caprea & hinnulus cervorum, Cant. 2. v. 9. vitulus saginatus, Luc. 15. v. 23. aries, Gen. 22. v. 13. Gallina, Matth. 23. v. 37. panis vivus, Joh. 6. v. 33, &c.

Apparet inde, vitam æternam esse *χρησµα* Dei in Christo Jesu, Rom. 6. v. 23. quia nihil afferre jubemur ad hanc cœnam de nostris meritis, sed jam tum omnia per Christum parata sunt. Venite igitur omnes sitientes ad aquas, & qui non habetis argentum properate, emite & comedite, venite emite, absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac, &c. Esa. 55. v. 1. 2.

De Secundo.

Vidimus hospitis clementiam, videbitur etiam *supinam invitatorum negligentiam*, de qua Lucas: Et cœperunt ad unum omnes se excusare. Hæc proprie de Judæis intelligenda sunt, quos Deus per Johannem Baptistam, per Apostolos, imò per filium suum ad cœnam hanc invitaverat, sed illi repudiabant hanc vocationem, & varias prætexebant excusationes, quas in tres classes ipse Christus parabolicè distribuit.

Ad 1. Classem pertinent *Operarii*, qui agriculturam prætendunt, & majorem honorum terrenorum curam habent, quam auditus verbi divini, adeoq; mundana præferunt cœlestibus, in hoc unice incumbentes, ut agrum agro jungant, Es. 5. v. 8. contra expressum Christi præscriptum Matth. 6. v. 33.

Ad 2. classem pertinent *Vsurarii*, qui proximū defraudant, & variis mercimoniorum contractibus impliciti, thesaurum, quem in cœlis repositum habent, petulanter negligunt. Nam propter inopiam multi deliquerunt, & qui quærit locupletari, avertit oculum suum, inquit Siracides cap. 27. vers. 1. timeant ergo mercatores Deum, in emendo & vendendo justè agant, Sirach. 42. vers. 5. nec illis se associant, qui dicunt, quando transibit Sabbathum, ut

vendamus frumentum, &c. Amos 8. v. 5. in quorum manu statera dolosa, Os. 12. v. 7. qui loquuntur mendacium repleti iniquitate, Mich. 6. v. 11. sed ante omnia spiritua- lem animæ mercaturam exercent, de qua Christus Matth. 13. v. 45. quid enim profunt thesauri iniquitatis, Prov. 10. v. 2. si damnum patitur anima, Matth. 16. v. 26.

Ad 3. classem pertinent *Voluptuarii*, qui illicitis voluptatibus corporis leturpiter dedunt, & præ nimia eorundem cupiditate verbum Dei negligunt, quales multi reperiuntur, qui non propter ordinationem Dei & propagationem generis humani, sed ut voluptatibus carnis indulgeant, uxores ducunt, vel etiam propter uxorem & liberos injustitiæ student, & hoc nomine excusationem sibi fingunt, quia velit Deus, ut domesticorum curam habeamus, 1. Tim. 5. vers. 8.

Unus quisque igitur hoc loco se examinet, an sit etiam in numero horum contemptorum. Certè neglectus verbi divini multum invaluit. Plausibiles quidem cudent sibi politici excusationes, sed nihil valebunt in extremo iudicio. Ista facienda, sed hæc non omittenda erant, Matth. 23. v. 23. cligamus igitur cum Maria optimam partem, quæ non auferetur à nobis in æternum, Luc. 10. v. 42.

De Tertio.

Superest *pœna consequentia*, quæ duplex

I. *Ira divina exasperatio*, v. 21. si quem igitur summa patris cœlestis *φιλανθρωπία* ad amplexandam divinam vocationem non excitat, hunc ira ipsius deterrere meritò debet, quæ ardet usq; ad infernum inferiorem, Deut. 32. v. 22. & omnes creaturas simul ad

prælium concitat, Sap. 5. v. 18. ut non abs re dicat Apostolus Ebr. 10. v. 31. horrendum est incidere in manus Dei viventis. Intolerabilis enim ira est, quam peccatoribus minatur, inquit Manasses in oratione sua. Ne ergò dicas, misericordia ejus plurima est, multitudinem peccatorum meorum mihi ignoscet. Tamen ira quam misericordia ab eo properabit, ac super sceleros furor ejus requiescet, Sir. 5. v. 6. 7.

Exaggeratur hic triplici effectu.

1. Est *Contemptorum rejectio*. Quia enim venire recusabant Judæi, quos primò invitaverat, rejectit eos, & famem verbi immisit, Amos 8. v. 11. ut nunc palpent in tenebris, audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, Esa. 6. v. 9. ita punit adhuc hodie contemptum verbi sui, 2. Thess. 2. v. 10. 11. nam Ecclesiam habet ambulatorem, quæ nulli neque loco, neque populo alligata est, Act. 10. v. 35.

2. *Exteriorum receptio*. Nam in vias mittit & ad sepes, & claudos, cæcos & mancos adducere jubet, quod de vocatione gentium intelligendum est. Hæ enim ambulabunt in tenebris, & in umbra mortis sedebant, Matth. 4. v. 16. declinaverant omnes & inutiles facti erant, Rom. 3. v. 12. imò ab alienati erant à vita quæ ex Deo est, Eph. 4. v. 18. sed Deus naturales ramos, judæos nimirum, propter ipsorum incredulitatem contregit, & gentes infertas radicis & pinguedinis olivæ participes fecit, Rom. 11. vers. 17.

Prædicemus igitur virtutem ejus, qui nos è tenebris vocavit in admirabilem suam lucem, 1. Pet. 2. v. 9. Dicat cæcus: illumina Domine oculos meos, Psalm. 13. vers. 4. dicat claudus: dirige pedes meos in viam pacis, Luc. 1. vers. 79. & duc me in justitia tua,

tua, ne ambulem in via peccatorum, Pl. 1. vers. 1. dicat debilis: miserere mei Jehova, quia debilis sum, sana me, quoniam territa sunt ossa mea, Psalm. 6. vers. 3. Pater enim cœlestis, qui cœnam hanc instituit, dives est super omnes invocantes eum, Rom. 10. v. 12.

3. *Refractariorum compulsio*, quæ non fit externa vi aut gladio, suadenda enim fit, inquit Bernhardus, non imponenda. Qui igitur hoc tentant, nesciunt cujus Spiritus sint filii, Luc. 9. v. 55. Sed

1. *Concione legali*, quando ministri Ecclesiæ legem acuunt, & refractariis verbi divini contemtoribus iram Dei denunciant, quod eorum est officium, 2. Tim. 4. vers. 2.

2. *Executione pœnali*, quando Deus vel per magistratum ordinarium, qui custos est primæ & secundæ tabulæ, vel per singulares & immediatos animadvertores contemptum verbi & Sacramentorum vindicat, sic Paulum furentem & persequentem tonitru prosternit, Act. 9. vers. 4. alium

lectulo ægritudinis affigit, Apoc. 2. vers. 22. alium bello, peste, fame compellit, &c. hoc est illud trahere, de quo Christus ait Johan. 6. vers. 44. qui enim conciones verbales contemnit, & per has ad Dominum se compelli non patitur, frenum patitur oportet, quo maxillæ confringantur, Psalm. 32. vers. 9.

II. *Plenaria salutis denegatio*. Nam dico vobis, inquit Salvator, quod nemo illorum, qui vocati sunt, cœnam meam gustabit. Horrendum certè fulmen, quod Christus ingratis cœnæ hujus contemtoribus annunciat. In aliis conviviis jœctura non aded magni æstimatur. Potest quis domi viliori cibo contentus seipsum alere: sed qui cœnam hanc negligit, esuriet & fiet in omnem æternitatem, quam ineffabilem miseriam avertat à nobis Deus benignissimus, & mensæ suæ cœlesti nos affociet, ut panem comedamus in regno cœlorum per & propter Christum Jesum Salvatorem nostrum in secula benedictum, Amen.

Dominica III. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 15. vers. 1. 10.

Cum Moses Æthiopiis sibi matrimonio junxisset, insurgunt adversus ipsum Aaron & Miriam, quia putabant hoc fratris sui factum in maximum totius familiæ dedecus redundaturum, Num. 12. vers. 1.

Idem accidit in hodierno Evangelio. Postquam enim Propheta ille magnus, quem Deus loco Moysi populo suo promiserat, Deut. 18. v. 15. Publicanos & pec-

catores in familiaritatem suam admitteret, eorumque consortio delectaretur, Pharisei & Scribæ murmurant adversus illum, sed perperam. In hoc enim venerat, ut lapsos ad pœnitentiam revocaret, Marc. 2. v. 17. & quæreret quod perierat, Matth. 18. v. 11. sicut ipse prolixâ concione officium suum declarat.

Nos ad manus sumemus Evangelium, quod tribus partibus absolvitur ut sunt:

I. Publi-